

Na kopišču.

Sredi gozda smo. Toda, prijatelji, vi bledite in korak vam zastaja? Zagledali ste pred seboj napol podrto, iz neobtesanih hlodov narejeno kočo in v njej nekaj drobnega oglja. Zraven nje pa še manjšo kočo: za silo je skupaj zbita in pokrita s smrekovim lubjem. Okroginokrog pa množine razžaganega in razcepljenega lesa.

Za božjo voljo! Ali smo še v Evropi, še med Slovenci? Ali ni to znabiti koč divjih Indijancev sredi daljne Amerike? Ali ne bo zdajpazdaj pogledal iz koč mož-rdečkožec? Zažvižgal bo na prste, in pritekli bodo od vseh strani njegovi rojaki. In potem — kaj z nami?

Prijatelji! Vidi se vam, da ste prebiralí divje indijanske povesti. Ne bojte se! Ta koč je le koparjevo stanovanje. V oni večji pa ima shranjeno oglje, ki ga bo kmalu rabil.

Le poglejte! Tam sredi drv se nekaj giblje. Človek je. Prav pravi pristen Evropejec. Še več: Slovenec je z dušo in telesom. To je naš kopar Jurij. Kar nagovorimo ga!

»Oče, kaj pa delate?«

Vidite ga, se že obrača. Pipico je potegnil iz ust, malo je popljunil v stran, pa počasi, v zategnjenih glasovih nam odgovarja: »Kogá? Kopó postavljam.«

Na sredo je zasadil tri smrekulje.¹ Približno tri metre so dolge. Na debelejšem koncu jih je kopar malo priostril in zabil v zemljo tako, da je prostor med njimi podoben trikotniku. V višavi, nekako 2·5 m visoko, je pa z žico pritrdil leskov obroč. Zdaj pa prislanja okrog teh smrekovih kolov poleno za polenom. V začetku gre hitro naokrog, čimbolj pa se oddaljuje od smrekulj, tembolj prihaja počasi naokrog.

Prvi sklad stoji na zemlji, nanj naloži še enega, le redkokrat še drugega. Polena naklada tako, da pridejo debelejša bolj v sredo, drobiž pa okrog kraja. Klo je kopa postavljena, jo kopar z mojsterskim očesom pregleda. Med poleni ne sme biti prevelikih lukenj. Zato razcepi in razseka več polen na manjše konce in jih znosi na vrh kope, da z njimi površje kolikortoliko zadela.

Samo na sredi, kjer stoje smrekovi koli — strženice jim pravi kopar, — je luknja odprta.

V dveh do treh dneh bo kopa postavljena. Čez dva dni bomo pa spet prišli, da obiščemo koparja Jurija v njegovi bajti.

* * *

Kopa že stoji. Na njej pa Jurij nekaj poravnava. Nanosil je nanjo listja in druge take zmesi, in to poravnava, da bo kopa na vrhu lepo zaokrožena. Nato bo vzel sekiro in začel obsekavati smreke.

¹ Tako nazivajo v selski dolini bolj drobne smreke.

Kopo mora namreč »ograsáti«. Od vrha do tal — vso mora odeti v smrekove veje. Tako gosto jo mora odeti, da ne bo mogla prst, s katero bo nazadnje kopo obsul, prodreti med drva. Ko bo vsa kopa pokrita s smrečjem, jo bo pa začel obsipati s prstjo. Kdor bo tedaj videl kopo in bi ne vedel, kaj je, bi mislil, da ima pred sabo majhen, iz lepe črne prsti narejen griček.

»Oče!«

»No, kaj pa? Ali bomo naredili za oglje?«

»Tisto ne. Oglja ne kupujemo. Ali to bi radi videli, kako boste zdaj zažgali kopo, ko je kroginkrog zasuta?«

»Aha! To bi radi videli? Jutri zjutraj pridite, navsezgodaj, pa boste videli.«

»Že dobro, oče! Pa lahko noč!«

* * *

Ko bi človek to vedel, kdaj je ta ura: navsezgodaj? Vstali smo res zarano, a »navsezgodaj« le ni bilo. Kopar Jurij že čepi vrh kope in kuri. Nabral je suhih, precej močnih bukovih vej, pa že goré, kakor da jih je polil z oljem.

»A, tako se ta reč zažge? Kar na vrhu?«

»Tisto pa ne. Dobro, da niste koparji. Vi bi še zakuriti ne znali. Sem stopite in pogledjte?«

Zlezli smo k njemu na kopo.

Ko je imel Jurij po svoji preudarnosti dovolj žerjavice, jo je začel metati v luknjo med strženice. In spet je kuril in spet metal žerjavico v žrelo.

»Zdaj mora biti pa dosti. Saj bo kjar samo gorelo,« mu pripomnimo.

»Aha! Samó pa, samó! Pa bo tudi pogorelo, če jaz ne bom krotil ognja!«

Jurij je naložil v zamazan koš drobnega oglja, kot ga je pripravil že tedaj, ko je kuhal pred tedni oglje, in ga je nesel na vrh kope in zvrnil oglje v žrelo. In nosil ga je toliko časa, da je bila luknja do vrha zamašena.

»Tako! Zdaj bo pa mir, kaj ne, oče?«

»Mir? Ali pa —! Kopa res gori — hvala Bogu! — miru pa ne bo še ne. Na vsaki dve uri bom moral nositi »braško« iz »braškalnice« in jo vsipati v žrelo tam na vrhu.«

»Braška« je zdrobljeno oglje, »braškalica« pa shramba, kjer je shranjeno oglje.

»In to bo treba delati cele tri dni. Vidite, tak mir je pri kopii.«

»Prehudo bo. Ne boste zmagali.«

»Za samega prehudo. Pa saj imam naprošenega pomočnika, Rebernikovega Joža.«

»Kaj pa, če bo vam braške zmanjkalo?«

»Nič se ne bojte! Pogledjte! Tale drobiž bom ves sesekal na drobne kosce, komaj za človeški palec dolge, in vse bom znosil na kopo. Za silo je dobro tudi listje ali žaganje. Kakor vidite, bo te tri dni, ko bo »bókala« kopa, dela dosti, še preveč. Ko bi imel človek štiri roke! Takole čez tri dni pa spet pridite, fantje! Takrat bo pa več časa, vam bom lažje kaj obrazložil.«

Odšli smo. Nismo več hoteli motiti pridnega moža. Oddaleč smo se ozirali na ta »ognjenik« v gozdu. Ognjenik? Prav zares! Še podoba ima tako kakor tisti hribi po Laškem in drugod, ki bruhajo ogenj iz sebe. Samo ta razloček je, da bruha kopa iz sebe samo dim; braško pa, ki jo vanjo vsipljejo, vso použije. Gorje pa, če bi začela bruhati plamen! Vse delo bi bilo zastonj. In plamen bi izbruhnil, če bi ga kopar sproti ne dušil z braško. Tako pa plamen ne more ven. V sredi pa se začne delati črno oglje.

* * *

Čez tri dni smo spet pri Juriju. Kopa je že precej drugačna: pri vrhu ožja, nižje doli pa toliko široka kakor preje, tako da loči zgornji del od spodnjega gosti očitien rob. In kroginokrog tega roba, približno en meter nad zemljo, so narejene za pest široke luknje. Iz njih se kadi. »Dime sem ji dal«, pravi Jurij v svoji koparski govorici. Potem smo sedli. Jurij

nam je razkladal na dolgo in na široko zgodovinc svojega koparskega delovanja. Pohvalil je kopo, da mu ta ni nagajala preveč. Ko je »bókala«, je bilo seveda obilo dela in truda; ko bo pa kuhana, bo pa dosti lepega in dobrega oglja. Ali lani o svetem Primožu! Tako mu pa še ni nobena nagajala! Reč prekvata! Kar kuhati se ni hotela po eni strani, pa ne. Ali pa tista, ki jo je Jurjevcu kuhal! O jemine! — — — Lahko bi bili cel dan poslušali o njegovih zgodah in nezgodah. A morali smo domov.

»Pa z Bogom, no! Takrat pa le še pridite, ko bomo kopo trgali.«

»Kdaj pa bo to?«

»Zdaj še ne vem povedati. Kadar se bo kopa tako polegla, da bo rob čisto izginil, takrat bo prigorela do tal. Bom vam že vednost dal.«

* * *

Čakali smo »vednosti«, in res nas Jurij ni pozabil.

Da bi te vse trikrat! Kdo sta pa ta dva moža, ki sta danes pri kopii Črna kot zamorca! In kako se jima svetijo oči!

»No, le sèm, zaspanci, le sèm! Malo pozni ste že.«

Torej vendarle res; Kopar Jurij in Rebernikov Joža!

»Zdaj pa le pogledjte! Predvčerajšnjim je nehala goreti. A vsaj eno noč mora biti presledka, da se kopa malo pohladi. — Joža, naprej!«

In šla sta kroginkrog kope. Jurij je trgal kos za kosom iz kope. Pa ne z rokami! Joža pa je hodil za njim in kopo spet zasipal nazaj. Bog varuj, da bi dobil ogenj moč! Zgorela bi kopa in z njo vred lepi denarci. Ko sta prišla naokrog, sta pregledala oglje. Če sta opazila, da se je kje malo pokadilo — znamenje, da je oglje še živo — sta ga brž polila z vodo in ga pogasila. Potem pa spet ista pot in isto delo okroginkrog kope, dokler ni pripeljal Podobnikov hlapec začrnelih ogljarskih vreč. V vreče sta nabasala dobro oglje, potem pa zašila. Pa s kakšno šivanko! Ne s tako, kakor vam doma pozašijejo raztrgano obleko. Z večjo in debelejšo.

»Kaj bo pa zdaj z drobižem, ker ga ne denete v vreče? Ali ga ni škoda?«

»Ali ste kratke pameti, no! Pogledjte! Braškalica je prazna, in les za novo kopo je tudi že pripravljen. Koparji ne boste vi, že vidim, da ne. Nič vam ne gre v glavo.«

In Jurij je bil vesel, da ne bomo nikdar koparji. Joža pa še bolj. Jima vsaj zaslužka ne bomo odjedali. Še bolj je bil pa vesel, ker se je kopa tako lepo skuhala. Skoro nič ni ostalo »krbinov«. Krbini so za dobro ped dolgi kosci, ki so ostali pri tleh, če se kopa ni dobro skuhala. Niso ne oglje ne drva. Ne smeš jih dati v vreče, ampak zavreči jih moraš.

Črna ko vrag sta vršila naša koparja svoje delo. Naslednji dan so pa že prišli še drugi vozniki in odpeljali oglje na škofjeloški kolodvor. Joža in Jurij sta pa v duhu preračunavala, koliko lepega denarja bo vrgla kopa in za kaj ga bo najbolj treba, medtem sta pa pripravljala les za novo kopo.